

Cultivar Release

دهدشت، رقم جدید گندم دوروم مناسب کاشت در دیمزارهای نیمه گرمسیری

Dehdasht, A New Durum Wheat Cultivar for Semitropical Dryland Conditions

پدیدآورندگان: محشتم محمدی، سیدکریم حسینی، مظفر روستائی، جعفر آلت جعفری، طهماسب حسین پور، غلامرضا خلیل زاده، محمد مهدی پورسیاه بیدی، مقصود حسن پور حسنی و محمد ترابی

تاریخ پذیرش: ۱۳۸۷/۱۲/۲۳

تاریخ دریافت: ۱۳۸۷/۸/۲۳

A و B) ایستگاه تحقیقات کشاورزی گچساران کاشته و خصوصیات زراعی و عملکرد دانه آن با ژنوتیپ سیمره (شاهد) مقایسه شد. تعداد ۲۴ ژنوتیپ گندم دوروم برگزیده، به منظور ارزیابی دامنه سازگاری و پایداری از سال زراعی ۸۱-۱۳۸۰ در قالب طرح بلوک‌های کامل تصادفی در چهار تکرار در ایستگاه‌های تحقیقاتی گچساران، مغان، گنبد، کوهدشت و ایلام به مدت دو سال کاشته شدند. برای تجزیه و تحلیل آماری علاوه بر تجزیه واریانس ساده برای عملکرد دانه، در هر سال و در هر منطقه، به منظور بررسی اثر متقابل ژنوتیپ × محیط، پس از انجام آزمون بارتلت تجزیه واریانس مرکب برای کلیه مناطق و تمام سال‌ها انجام شد. نتایج حاصل بیانگر پایداری بیشتر و عملکرد بالای ژنوتیپ جدید در مقایسه با شاهد

در ایران هر ساله ۲۰۰-۳۰۰ هزار هکتار به کاشت گندم دوروم اختصاص دارد که حدود ۷۰ درصد آن به صورت دیم کاری است. اکثر مناطق کاشت گندم دوروم در ایران در مناطق نیمه گرمسیر و معتدل کشور واقع شده است (Anonymous, 1997). در زمان‌های گذشته، بیشترین سطح کشت در این مناطق به توده‌های بومی اختصاص داشت که عموماً ارقامی پابلند بودند و کودپذیری کم و پتانسیل عملکرد پائینی داشتند. رقم سیمره نخستین رقم اصلاح شده‌ای است که در سال‌های اخیر مورد استفاده کشاورزان قرار گرفته است.

ژنوتیپ Capeiti که منشاء آن کشور ایتالیا است، از سال زراعی ۷۶-۱۳۷۵ در آزمایش مقدماتی مقایسه عملکرد دوروم و در سال‌های ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۰ در آزمایش‌های تکراردار (سری

نویسنده مسئول: mohamadi340@hotmail.com

ملاحظه و پایداری داشت.

زودرسی و دارابودن فنوتیپ مطلوب (ارتفاع و تعداد پنجه مناسب، حالت ایستاده بوته، برگ‌های سبز روشن) نیز از مزایای این ژنوتیپ است که امکان کشت موفق آن را در مناطق دیم نیمه گرمسیری میسر می‌سازد.

ژنوتیپ جدید از نظر درصد پروتئین، شاخص گلوتن، عدد زلنی، وزن هزاردانه و سایر صفات مربوط به کیفیت نسبت به رقم سیمره که یکی از ارقام دوروم با کیفیت خوب محسوب می‌شود، برتری داشت.

تاییدیه گزارش معرفی و نام‌گذاری این ژنوتیپ با نام دهدشت از سوی سازمان ترویج، آموزش و تحقیقات کشاورزی طی نامه شماره ۱۲۶۳۵/۲۲۲ مورخ ۱۳۸۷/۲/۳۱ به موسسه تحقیقات کشاورزی دیم اعلام شد.

سیمره بود (Anonymous, 1997-2000).

نتایج ارزیابی واکنش این ژنوتیپ نسبت به بیماری‌های زنگ زرد، زنگ قهوه‌ای و سیاهک پنهان در شرایط آلودگی مصنوعی در مزرعه در مناطق دارای آلودگی شدید نشان‌دهنده مقاومت نسبی آن نسبت به این بیماری‌ها بود (جدول ۱).

ژنوتیپ جدید در مناطق گچساران، گنبد و مغان در سال‌های مختلف در مقایسه با رقم سیمره که امروزه کشت آن به عنوان رقم اصلاح شده غالب در مناطق گرمسیری کشور رایج است، به طور متوسط حدود ۳۳/۸ درصد برتری عملکرد نشان داد و در تمام سال‌ها عملکرد دانه آن در مقایسه با سیمره افزایش پایدار داشت. علاوه بر این، درشتی اندازه دانه ژنوتیپ جدید از خصوصیات مهم آن در مقایسه با رقم سیمره بود. این صفت نیز در سال‌های خشک و مرطوب در مقایسه با سایر ژنوتیپ‌ها افزایش قابل

References

- Anonymous, 1997.** Cereal in Statistics Mirror. Statistics and Information Office, Ministry of Agriculture, Tehran, Iran (in Farsi).
- Anonymous, 1997-2000.** Breeding Research Results. Dryland Agricultural Research Institute, Maragheh, Iran (in Farsi).

آدرس: موسسه تحقیقات کشاورزی دیم، صندوق پستی ۱۱۹، مراغه.

جدول ۱- عملکرد دانه، خصوصیات مهم زراعی و واکنش به بیماری‌های مهم ژنوتیپ Capeiti (رقم دهدشت) و رقم سیمره (شاهد) در ایستگاه‌های مختلف (۱۳۷۵-۸۲)

Table1. Grain yield, agronomic traits and response to important diseases of genotype Capeiti (CV. Dehdasht) and Seimareh (Control) in different stations (1996-2003)

ایستگاه Station	ژنوتیپ Genotype	بیماری‌ها			روز تا ظهور		ارتفاع	وزن هزار	عملکرد
		زنگ زرد YR	زنگ قهوه‌ای LR	سیاهک پنهان CB	سنبله DHE	رسیدن DMA	بوته PLH (cm)	دانه TKW (g)	دانه Yield (tha ⁻¹)
Gachsaran گچساران	Capeiti (Dehdasht)	10MS	0	0	98	134	87.0	45.0	4.313
	Seimareh	5R	10MR	0	98	135	97.0	36.0	3.824
Gonbad گنبد	Capeiti (Dehdasht)	0	0	0	113	156	81.0	45.0	4.375
	Seimareh	0	0	0	116	158	98.0	52.0	3.049
Moghan مغان	Capeiti (Dehdasht)	5MS	0	0	143	207	90.0	47.0	3.311
	Seimareh	10MR	0	0	140	205	75.0	38.0	2.383
Kouhdasht کوهدهشت	Capeiti (Dehdasht)	5MS	0	0	147	183	68.0	29.0	1.753
	Seimareh	5MS	0	0	148	185	72.0	23.0	1.908
Ilam ایلام	Capeiti (Dehdasht)	0	0	0	130	181	95.0	34.5	4.373
	Seimareh	0	0	0	131	179	97.5	31.0	4.185
Mean میانگین	Capeiti (Dehdasht)	0	0	0	126	172	84.2	40.1	4.015
	Seimareh	10MR	5MR	10MR	125	172	84.9	37.6	3.068

DHE: Days to heading; DMA: Days to maturity; PLH: Plant height; TKW: 1000 kernel weight; YR: Yellow rust;

LR: Leaf rust; CB: Common bunt; R: Resistant; MR: Moderately resistant; MS: Moderately susceptible.